

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

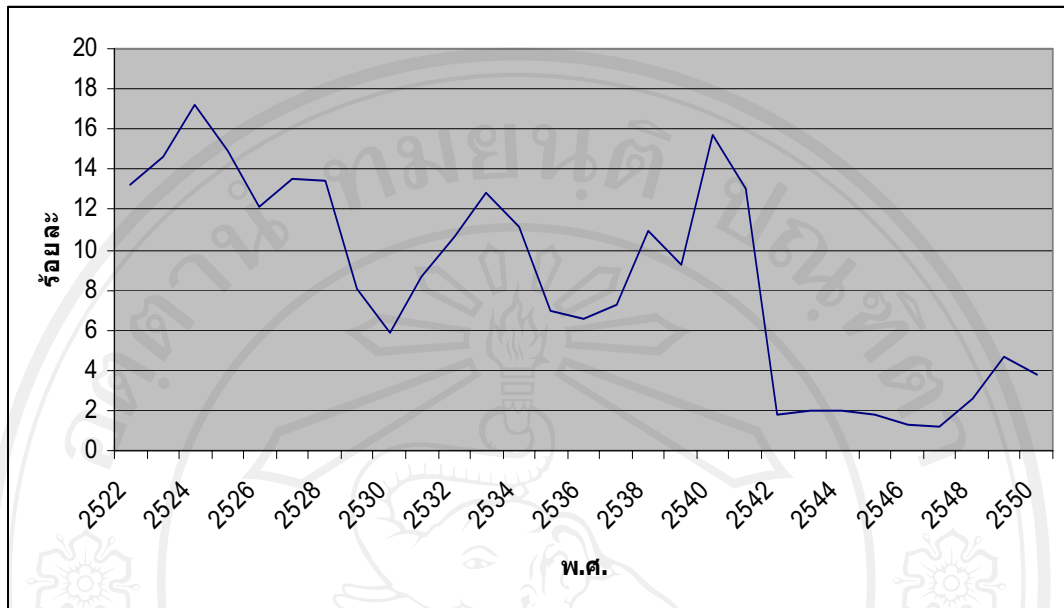
สถาบันการเงิน หมายถึง สถาบันที่ทำธุรกิจในรูปแบบของการกู้ยืมและให้กู้ยืม หรือเป็นสถาบันที่ทำหน้าที่เป็นตัวกลางระหว่างผู้ให้กู้และผู้ขอกู้ โดยอาศัยเครื่องมือหรือตราสารทางการเงิน อีกทั้งยังรับภาระความเสี่ยงจากการให้กู้ยืมแทน โดยสถาบันการเงินมีรายได้จากความแตกต่างระหว่างอัตราดอกเบี้ยที่ได้รับจากผู้ขอกู้ และอัตราดอกเบี้ยซึ่งต้องจ่ายให้แก่ผู้ให้กู้ โดยในปัจจุบัน สถาบันการเงินในประเทศไทย มีดังนี้ 1) ธนาคารพาณิชย์ มีหน้าที่ระดมเงินฝากจากประชาชน เพื่อนำไปปล่อยกู้ให้แก่ภาคธุรกิจ และนำเงินฝากบางส่วนไปลงทุนในลักษณะอื่นเพื่อให้เกิดผลประโยชน์ 2) ธนาคารออมสิน มีหน้าที่ระดมเงินฝากจากประชาชนและออกสลากออมสิน โดยนำเงินที่ได้รับไปลงทุนในพันธบัตรรัฐบาล ตั๋วเงินคลัง พันธบัตรและหุ้นกู้ขององค์กรรัฐวิสาหกิจ 3) ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร มีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือทางการเงิน โดยให้เงินกู้แก่เกษตรกรเพื่อส่งเสริมอาชีพ และค้ำประกันเงินกู้ที่เกษตรกรกู้จากสถาบันการเงินอื่น 4) ธนาคารอาคารสงเคราะห์ มีหน้าที่ช่วยเหลือทางการเงินให้แก่ผู้มีรายได้น้อยและปานกลางได้มีที่อยู่อาศัยของตนเอง 5) บริษัทเงินทุนและหลักทรัพย์ มีหน้าที่ในการระดมเงินฝากจากประชาชน แล้วนำเงินนั้นไปหาผลประโยชน์ต่าง ๆ ตามที่กฎหมายกำหนด นอกจากนี้ ยังทำหน้าที่เป็นนายหน้าซื้อขายหลักทรัพย์ด้วย 6) บริษัทเครดิตฟองซิเอร์ มีหน้าที่จัดหาเงินทุนหรือกู้ยืมจากประชาชน แล้วนำเงินที่ได้รับมาไปลงทุนหาผลประโยชน์ด้วยการให้กู้ยืมแก่บุคคลทั่วไปที่มีความต้องการเงินทุน อีกทั้งยังให้ความช่วยเหลือทางการเงิน ตลอดจนให้คำแนะนำปรึกษาและควบคุมการจัดการเกี่ยวกับโครงการพัฒนาที่ดินและสิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ 7) โรงรับจำนำ มีหน้าที่รับจำนำสินค้า โดยตราสินค้าที่ถูกจำนำ ซึ่งผู้จำนำจะเสียดอกเบี้ยให้กับโรงรับจำนำเมื่อไถ่ถอนสินค้าคืน 8) สหกรณ์ออมทรัพย์ มีหน้าที่รับเงินฝากจากสมาชิกและสมาชิกกู้ยืมเงิน โดยคิดดอกเบี้ย แต่ไม่ได้คำนึงถึงผลกำไร โดยนำกำไรจากการดำเนินงานมาปันผลให้กับสมาชิกตามมูลค่าหุ้นที่ถือทุกปี 9) สหกรณ์การเกษตร มีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือในการออมทรัพย์ การกู้ยืม และการซื้อขายสินค้าเกษตรและอื่น ๆ จัดหาทุนให้สมาชิกกู้ยืม เพื่อนำไปลงทุนประกอบอาชีพและใช้จ่ายในครอบครัว โดยดอกเบี้ยอยู่ในอัตราที่ต่ำ 10) บรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย มีหน้าที่ให้การช่วยเหลืออุตสาหกรรมภายในประเทศ และให้การสนับสนุนเงินกู้แก่อุตสาหกรรมขนาดต่าง ๆ ในอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำ

11) บริษัทประกันภัย ดำเนินการโดยการเก็บเบี้ยประกัน และรับผิดชอบการจ่ายเงินผลประโยชน์ตามที่กรมธรรม์ระบุไว้ โดยภาคธุรกิจสามารถมากู้ยืมเงินจากบริษัทประกันชีวิตได้ 12) บริษัทธนกิจอุตสาหกรรมขนาดย่อม ทำหน้าที่ให้กู้เงินเพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมขนาดย่อมด้วยอัตราดอกเบี้ยต่ำ

จะเห็นได้ว่าสถาบันการเงินต่าง ๆ ล้วนมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศ ดังนั้น หากสถาบันการเงินดังกล่าวต้องประสบกับปัญหาที่ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติงานได้เต็มประสิทธิภาพ ก็ส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อเศรษฐกิจของประเทศ โดยในระยะสั้นนั้น ปัญหาที่สถาบันการเงินในประเทศไทยมักต้องเผชิญ คือ ปัญหาการขาดสภาพคล่อง ทำให้สถาบันการเงินต้องหาแหล่งกู้ยืมเงินเพื่อรักษาสภาพคล่องให้กับตนเอง โดยแหล่งกู้ยืมที่สำคัญของสถาบันการเงิน คือ การกู้ยืมระหว่างสถาบันการเงินด้วยกันเอง โดยสถาบันการเงินที่เป็นผู้กู้จะเสียดอกเบี้ยให้กับสถาบันการเงินที่เป็นผู้ให้กู้ ดังนั้น อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ระยะสั้นระหว่างสถาบันการเงินจึงถือเป็นปัจจัยสำคัญที่สะท้อนระดับการกู้ยืมเงินระหว่างสถาบันการเงินด้วยกัน

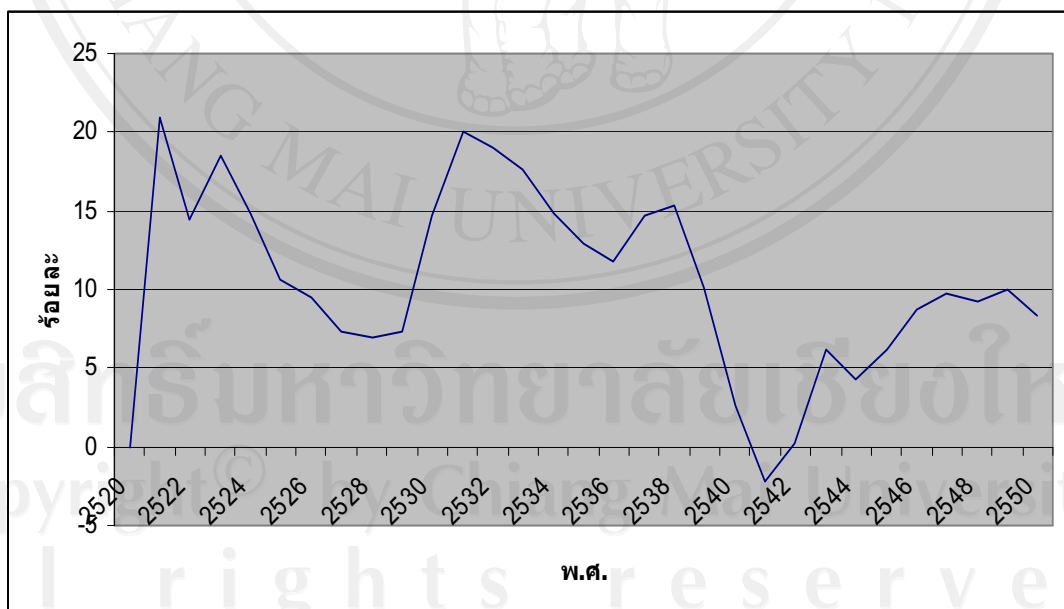
อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ระยะสั้นระหว่างสถาบันการเงินมีการปรับตัวขึ้นลงตามกลไกตลาดและสภาพเศรษฐกิจในขณะนั้น ดังนั้น อัตราดอกเบี้ยดังกล่าวจึงเกิดความผันผวนขึ้น ซึ่งความผันผวนดังกล่าวส่งผลต่อสถาบันการเงินในหลาย ๆ ด้าน ทั้งในด้านประสิทธิภาพในการวางแผนนโยบายของสถาบันการเงิน และในด้านความเชื่อมั่นของสถาบันการเงิน โดยนับจากอดีตจนถึงปัจจุบัน อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ระยะสั้นระหว่างสถาบันการเงิน มีความผันผวนค่อนข้างมาก โดยแสดงดังรูปที่ 1

รูปที่ 1.1 อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ระยะสั้นระหว่างสถาบันการเงิน

ที่มา: International financial statistics CD-ROM

รูปที่ 1.2 อัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

จากรูปที่ 1.1 จะเห็นได้ว่าอัตราดอกเบี้ยมีการปรับตัวขึ้นลงในแต่ละช่วงแตกต่างกันออกไป โดยหากพิจารณาในช่วงปี พ.ศ. 2520 – พ.ศ. 2523 อัตราดอกเบี้ยมีการปรับตัวสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง อันเป็นผลจากเศรษฐกิจของประเทศที่ขยายตัว โดยสังเกตได้จากอัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) ที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องในช่วงเวลาดังกล่าว (สังเกตได้จากรูปที่ 1.2) เศรษฐกิจที่ขยายตัวทำให้ภาคเอกชนเกิดความเชื่อมั่น จึงมีความต้องการกู้ยืมเงินจากสถาบันการเงิน เพื่อไปลงทุนเป็นจำนวนมาก สถาบันการเงินจึงขยายการให้สินเชื่อ และมีการกู้ยืมระหว่างสถาบันการเงินมากขึ้น อีกทั้งในช่วงนั้นอัตราดอกเบี้ยในตลาดโลกอยู่ในระดับที่สูง ส่งผลให้อัตราดอกเบี้ยปรับตัวสูงขึ้น

ในปี พ.ศ. 2522 ประเทศไทยเกิดวิกฤตการณ์สถาบันการเงิน เริ่มจากปัญหาการดำเนินงานที่ผิดพลาดของบริษัทหลักทรัพย์ราชาเงินทุน ทำให้ประชาชนขาดความเชื่อมั่นและถอนเงินฝาก ส่งผลให้บริษัทต้องประสบปัญหาการขาดสภาพคล่องอย่างรุนแรง อันมีผลกระทบต่อสถาบันการเงินแหล่งอื่น ๆ ที่ดำเนินกิจการในขณะนั้นซึ่งประสบปัญหาเดียวกัน เหตุการณ์ดังกล่าวส่งผลต่อสภาพคล่องของสถาบันการเงิน ทำให้อัตราดอกเบี้ยมีการปรับตัวขึ้นลงอย่างรุนแรงในช่วงปี พ.ศ. 2526 – พ.ศ. 2536 โดยในปี พ.ศ. 2526 ประเทศไทยเกิดปัญหาสถาบันการเงินขึ้นอีกครั้งสืบเนื่องจากวิกฤตการณ์สถาบันการเงินในปี พ.ศ. 2522 ที่สถาบันการเงินขาดสภาพคล่อง โดยในขณะนั้นกลไกอัตราดอกเบี้ยในประเทศไม่สามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับอัตราดอกเบี้ยในตลาดโลกได้ ทำให้ประเทศไทยเกิดสถาบันการเงินนอกระบบ เพราะได้รับผลตอบแทนที่สูงกว่า อีกทั้งในปี พ.ศ. 2527 ธนาคารพาณิชย์เกิดปัญหาการขาดสภาพคล่อง จากการที่เงินฝากในขณะนั้นเป็นเงินลงทุนของผู้ร่วมลงทุนในวงแชร์ เมื่อครบ 3 เดือนจึงถูกโอนเข้าบัญชีเงินฝากกระแสรายวัน โดยไม่มีการลงทุนในกิจการใด ๆ ธนาคารพาณิชย์จึงประสบปัญหาการขาดสภาพคล่องในที่สุด

ปัญหาสถาบันการเงินในปี พ.ศ. 2526 รวมทั้งปัญหาการขาดสภาพคล่องของธนาคารพาณิชย์ และเศรษฐกิจที่ผันผวน ทำให้ธุรกรรมการกู้ยืมระหว่างสถาบันการเงินเกิดความไม่แน่นอน ส่งผลให้อัตราดอกเบี้ยเกิดความผันผวนขึ้นอย่างรุนแรงในช่วง พ.ศ. 2526 – พ.ศ. 2536

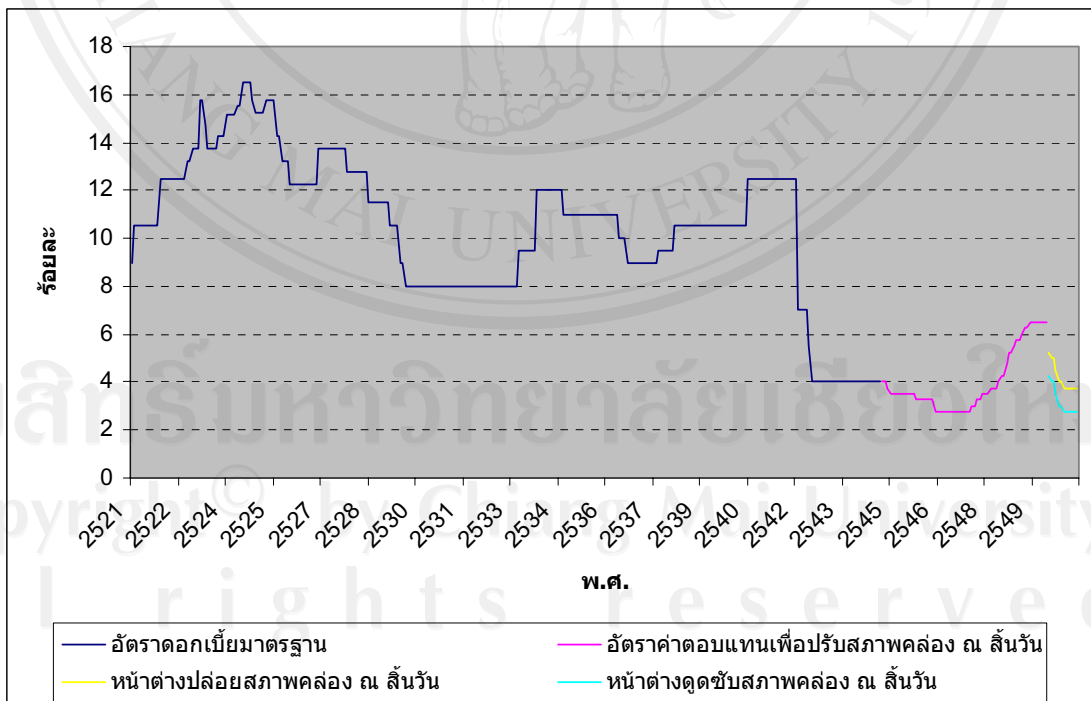
ต่อมาในปี พ.ศ. 2537 เศรษฐกิจของประเทศไทยขยายตัวขึ้น ภาคเอกชนมีความต้องการกู้ยืมเงินจากสถาบันการเงินแหล่งต่าง ๆ เพื่อไปลงทุน แต่เงินลงทุนดังกล่าวมักอยู่ในรูปของการเก็งกำไร อสังหาริมทรัพย์ ซึ่งไม่เกิดมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตาม เศรษฐกิจที่กำลังขยายตัว ก็ส่งผลให้มีการกู้ยืมเงินมากขึ้น สถาบันการเงินจึงต้องหาแหล่งเงินกู้ทั้งในและต่างประเทศ ทำให้อัตราดอกเบี้ยในช่วงเวลาดังกล่าวอยู่ในระดับสูง จนกระทั่งปี พ.ศ. 2540 เศรษฐกิจทั่วโลกเกิดการชะงักงัน ส่งผลให้ภาคเอกชนที่นำเงินไปลงทุนในด้านการเก็งกำไรนั้นไม่สามารถชำระหนี้ให้กับสถาบัน

การเงินได้ สถาบันการเงินต่าง ๆ จึงขาดสภาพคล่องและไม่สามารถชำระหนี้ให้แก่สถาบันการเงินต่างประเทศได้ ทำให้สถาบันการเงินหลายแห่งล้มละลาย

เศรษฐกิจที่หดตัวอย่างรุนแรง ภาคเอกชนหลายแห่งประสบปัญหาการล้มละลาย ส่งผลถึงการชะงักงันของธุรกรรมการกู้ยืมเงิน อัตราดอกเบี้ยจึงปรับลดลงมาเหลือเพียงร้อยละ 2 ในปี พ.ศ. 2542 และเหลือเพียงร้อยละ 1 ในปี พ.ศ. 2547 หลังจากนั้นเป็นต้นมา ประเทศไทยยังไม่สามารถฟื้นตัวได้อย่างเต็มที่ อัตราดอกเบี้ยจึงแกว่งตัวตามสภาพทางเศรษฐกิจอยู่ในช่วงร้อยละ 2 – ร้อยละ 5

อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของสถาบันการเงิน จะอยู่ภายใต้การควบคุมของธนาคารแห่งประเทศไทย โดยการกำหนดอัตราดอกเบี้ยมาตรฐาน (Bank rate) เพื่อรองรับไม่ให้อัตราดอกเบี้ยผันผวนมากเกินไป ซึ่งในเวลาต่อมาธนาคารแห่งประเทศไทยได้ประกาศยกเลิกอัตราดอกเบี้ยมาตรฐาน และประกาศให้ใช้อัตราค่าตอบแทนเพื่อปรับสภาพคล่อง ณ สิ้นวัน (End-of-day liquidity rate) แทน และหลังจากนั้นก็ได้แยกการออกเป็นหน้าต่างปล่อยสภาพคล่อง ณ สิ้นวัน (Lending facility) และหน้าต่างดูดซับสภาพคล่อง ณ สิ้นวัน (Borrowing facility) ดังแสดงดังรูปที่ 1.3

รูปที่ 1.3 อัตราดอกเบี้ยมาตรฐาน, อัตราค่าตอบแทนเพื่อปรับสภาพคล่อง ณ สิ้นวัน, หน้าต่างปล่อยสภาพคล่อง ณ สิ้นวัน และหน้าต่างดูดซับสภาพคล่อง ณ สิ้นวัน

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

แม้ว่าธนาคารแห่งประเทศไทยจะมีนโยบายที่ใช้จัดการกับสถานการณ์ความผันผวนของอัตราดอกเบี้ย แต่่นโยบายดังกล่าวก็ไม่สามารถจัดการกับสถานการณ์ดังกล่าวได้อย่างสมบูรณ์ ดังนั้น การพยากรณ์อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ระยะสั้นระหว่างสถาบันการเงินจึงถือเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะสร้างประโยชน์ในด้านการวางแผนนโยบายทางการเงิน โดยในปัจจุบันมีหลายแบบจำลองที่ใช้พยากรณ์ข้อมูลอนุกรมเวลา ทั้งที่เป็นแบบจำลองเชิงเส้นตรง (Linear model) และแบบจำลองเชิงไม่เป็นเส้นตรง (Non-linear model) แต่เนื่องด้วยการศึกษาในอดีตที่พบว่า ผลการทดสอบประสิทธิภาพในการพยากรณ์ระหว่างแบบจำลองเชิงเส้นตรง (Linear model) และแบบจำลองเชิงไม่เป็นเส้นตรง (Non-linear model) ค่อนข้างเท่าเทียมกัน อาทิ การศึกษาของ Biing-Shen Kuo และ Anne Mikkola รวมไปถึงการศึกษาของวราพงษ์ วงศ์วัชรวิทย์ ที่ได้เปรียบเทียบประสิทธิภาพในการพยากรณ์ระหว่างแบบจำลองอัตสหสัมพันธ์ (Autoregressive model) และแบบจำลองอัตสหสัมพันธ์ที่มีค่าแบ่งกลุ่มตัวอย่าง (Threshold autoregressive model) ดังนั้น หากต้องการนำแบบจำลองใดแบบจำลองหนึ่งมาพยากรณ์ข้อมูลอนุกรมเวลา จึงต้องทำการทดสอบประสิทธิภาพในการพยากรณ์ก่อนที่จะนำมาใช้งานจริง

จากเหตุผลข้างต้น การศึกษาในครั้งนี้จึงมุ่งเน้นที่จะเปรียบเทียบประสิทธิภาพในการพยากรณ์อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ระยะสั้นระหว่างสถาบันการเงิน โดยใช้แบบจำลองอัตสหสัมพันธ์ (Autoregressive model) ซึ่งเป็นแบบจำลองเชิงเส้นตรง (Linear model) และแบบจำลองแบบจำลองอัตสหสัมพันธ์ที่มีค่าแบ่งกลุ่มตัวอย่าง (Threshold autoregressive model) ซึ่งเป็นแบบจำลองเชิงไม่เป็นเส้นตรง (Non-linear model) เพื่อหาคำตอบว่า แบบจำลองใดมีประสิทธิภาพในการพยากรณ์อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ระยะสั้นระหว่างสถาบันการเงินมากกว่ากัน

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพในการพยากรณ์อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ระยะสั้นระหว่างสถาบันการเงิน โดยใช้แบบจำลองอัตสหสัมพันธ์ (Autoregressive model (AR model)) และแบบจำลองอัตสหสัมพันธ์ที่มีค่าแบ่งกลุ่มตัวอย่าง (Threshold autoregressive model (TAR model))

1.3 ประโยชน์ของการศึกษา

สามารถนำผลการศึกษาไปใช้ตัดสินใจเลือกแบบจำลองในการพยากรณ์อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ระยะสั้นระหว่างสถาบันการเงินได้อย่างเหมาะสม เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการวางแผนนโยบายทางการเงินของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1.4 ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้ใช้สถิติอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ระยะสั้นระหว่างสถาบันการเงิน ซึ่งเป็นข้อมูลรายไตรมาส ตั้งแต่ไตรมาสที่ 1 ปี พ.ศ. 2520 ถึงไตรมาสที่ 4 ปี พ.ศ. 2548 รวมทั้งสิ้น 117 ไตรมาส โดยเป็นข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) จาก International financial statistics (IFS) และทำการเปรียบเทียบประสิทธิภาพในการพยากรณ์ของแบบจำลองอัตสหสัมพันธ์ (Autoregressive model (AR model)) และแบบจำลองอัตสหสัมพันธ์ที่มีค่าแบ่งกลุ่มตัวอย่าง (Threshold autoregressive model (TAR model))

1.5 นิยามศัพท์

1) อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ระยะสั้นระหว่างสถาบันการเงิน หมายถึง อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืมในตลาดเงินระยะสั้น เพื่อใช้ในการปรับสภาพคล่องของสถาบันการเงิน โดยธุรกรรมอาจจะอยู่ในรูปการกู้ยืมแบบจ่ายคืนเมื่อทวงถาม (At call) หรือเป็นการกู้ยืมแบบมีกำหนดระยะเวลา (Term) ตั้งแต่ 1 วัน ถึง 6 เดือน โดยประมาณร้อยละ 50 - 70 ของการกู้ยืม เป็นการกู้ยืมระยะ 1 วัน (Overnight) รองลงมาเป็นการกู้ยืมแบบจ่ายคืนเมื่อทวงถาม (At call)

2) อัตราดอกเบี้ยมาตรฐาน (Bank rate) หมายถึง อัตราดอกเบี้ยที่ธนาคารกลางเรียกเก็บจากสถาบันการเงินที่ให้กู้ยืมในวงเงินที่กำหนดจากฐานเงินฝากของสถาบันการเงินแต่ละแห่ง เพื่อรองรับความผันผวนของความต้องการใช้เงินและอัตราดอกเบี้ยในตลาดเงิน โดยหลักประกันที่ใช้ในการกู้ยืมเงินนี้ ส่วนใหญ่จะเป็นหลักทรัพย์รัฐบาล เช่น พันธบัตรรัฐบาล พันธบัตรธนาคารแห่งประเทศไทย และพันธบัตรกองทุนเพื่อการฟื้นฟูฯ เป็นต้น ทั้งนี้ ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ประกาศยกเลิกอัตราดอกเบี้ยมาตรฐาน เมื่อวันที่ 25 กันยายน พ.ศ. 2544 และให้ใช้อัตราค่าตอบแทนเพื่อปรับสภาพคล่อง ณ สิ้นวัน (End-of-day liquidity rate) แทน โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2544 เป็นต้นไป และต่อมาเมื่อวันที่ 17 มกราคม พ.ศ. 2550 ได้แยกรายการออกเป็นหน้าต่างปล่อยสภาพคล่อง ณ สิ้นวัน (Lending facility) และหน้าต่างดูดซับสภาพคล่อง ณ สิ้นวัน (Borrowing facility)

3) อัตราค่าตอบแทนเพื่อปรับสภาพคล่อง ณ สิ้นวัน (End-of-day liquidity rate) หมายถึง อัตราค่าตอบแทนที่ธนาคารแห่งประเทศไทย เรียกเก็บจากสถาบันการเงินในการซื้อขายพันธบัตรกับสถาบันการเงิน เพื่อปรับสภาพคล่องในแต่ละวัน โดยมีข้อสัญญาว่าผู้ขายจะซื้อคืน

4) หน้าต่างปล่อยสภาพคล่อง ณ สิ้นวัน (Lending facility) และหน้าต่างดูดซับสภาพคล่อง ณ สิ้นวัน (Borrowing facility) เป็นช่องทางที่สถาบันการเงินสามารถกู้หรือให้กู้แก่ธนาคารแห่งประเทศไทย เพื่อปรับสภาพคล่องของสถาบันการเงินในช่วงสิ้นวัน โดยสถาบันการเงินที่ขาดสภาพคล่องสามารถเข้ามากู้ยืมเงินกับธนาคารแห่งประเทศไทย โดยมีพันธบัตรเป็นหลักประกัน หรือในกรณีที่สถาบันการเงินมีสภาพคล่องส่วนเกิน ก็สามารถเข้ามาลงทุนกับธนาคารแห่งประเทศไทย โดยธนาคารแห่งประเทศไทยจะออกตราสารแสดงสิทธิ์ในหนี้เพื่อรองรับการลงทุนดังกล่าว

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved